

Švedska mirovinska reforma: mirovine vezane uz doprinose, gospodarski rast i očekivano trajanje života

Vlado Puljiz

Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta
Sveučilište u Zagrebu

Pregledni članak

UDK 368.914(48)

Primljeno: lipanj 1998.

Švedska je nedavno provela vrlo značajnu mirovinsku reformu. Ta reforma ide u dva pravca. S jedne strane u okviru sustava međugeneracijske solidarnosti uvodi se striktna veza između uplaćenih doprinosa i ostvarene mirovine, a s druge strane jedan dio doprinosa ulaže se u mirovinske fondove koji funkcioniraju po načelu kapitalizirane štednje. Ipak, i dalje se zadržavaju temeljne mirovine financirane iz poreza, koje pripadaju svim građanima i koje su jamac egzistencijalne sigurnosti. Švedska reforma zanimljiv je primjer radikalne preobrazbe PAYG-sustava i opreznog uvođenja djelomične kapitalizacije mirovina.

Švedska je bila kreator jednog modela socijalne politike kojeg je Esping-Andersen u svojoj poznatoj tipologiji socijalnih politika nazvao socijal-demokratskim (Esping-Andersen, 1990.). Taj je model obilježen snažnom državnom redistribucijom, univerzalizmom i solidarizmom. Središnji element tog modela je mirovinski sustav s izdašnim univerzalnim "narodnim mirovinama". No kako je švedski model socijalne politike zbog strukturalnih poremećaja u ekonomskoj i socijalnoj sferi dospio u krizu i bio prisiljen na preobrazbu, to se desilo i s mirovinskim sustavom. Mirovinska reforma u stvari indicira duboke promjene u švedskoj socijalnoj državi i njenu prilagodbu liberalnim trendovima koji danas obilježavaju procese globalizacije.

OBILJEŽJA DOSADAŠNJEG MIROVINSKOG SUSTAVA

Prvi zakoni o mirovinskom osiguranju usvojeni su u Švedskoj 1913. godine. U početku se težilo uspostavi kombinacije fondovskog sustava s komplementarnim minimalnim mirovinama pretežno zasnovanim na "means-test" provjerama. Na toj osnovi svi su stari siromašni ljudi mogli dobiti jednaku "narodnu mirovinu" (Folkpension). Mirovine su se pretežno financirale porezima, ali dijelom i doprinosima prema platežnoj sposobnosti zaposle-

nih. Tako je švedski mirovinski sustav od samog početka po obuhvatu populacije bio najširi u svijetu (Baldwin, 1990.). Četrdesetih godina pokrivenost mirovinskim osiguranjem proširena je na nove socijalne skupine, ukinut je "means-test", pa je mirovinski sustav uistinu postao univerzalan (Olson, 1990.).

Nacionalnu mirovinu mogao je ostvariti svatko onaj tko je najmanje 40 godina živio ili pak 30 godina radio u Švedskoj. Jedna osoba ostvarivala je 96% temeljne svote mirovine, a svaki bračni partner 78,5% temeljne svote. Uz temeljnu narodnu mirovinu vlada pridodaje stambeni dodatak kojima siromašne obitelji pokrivaju izdatke stanovanja.

Pored univerzalnih, jednakih narodnih mirovina (FP) u mirovinski sustav 1959. godine kao neka vrsta nadogradnje uvedene su mirovine vezane uz plaće (ATP). Naime, svatko tko je radio najmanje trideset godina imao je pravo na punu dodatnu mirovinu. Ta je mirovina dosegla 60% prosjeka dohodaka na temelju kojih se računala mirovina (pensionable income). Taj "pensionable income" kretao se između 1 i 7,5 temeljnih iznosa plaća. Zaposleni ispod 1 temeljnog iznosa plaće nisu imali pravo na dodatne mirovine nego su bili obuhvaćeni pravom na "narodnu mirovinu". Također, na visinu dodatne mirovine nisu utjecali iznosi plaća iznad 7,5 temeljnih iznosa, mada su na

njih plaćani doprinosi. Ti su se doprinosi tretirali kao neka vrsta poreza na dohodak. Oni građani koji nisu imali ATP-mirovine, ili su one bile ispod minimalne razine, još su dobivali posebni dodatak koji je mogao dosegnuti polovinu temeljne FP-mirovine.

Prema tome, cijeli švedski mirovinski sustav bio je snažno obilježen egalitarizmom i solidarizmom, a same zarade i doprinosi nisu se adekvatno odražavali na iznos mirovine.

Nadalje, u poduzećima ugovarane profesionalne mirovine iznosile su oko 10% od dohotka iznad ATP-plafona (Stahlberg, 1997.). Važno je da su kako javne tako i profesionalne mirovine definirane u davanjima (defined benefits), što znači da je visina mirovina fiksirana, a izdacima za mirovine prilagođavaju se doprinosi koje plaćaju zaposlenici.

Ova vrsta mirovina favorizirala je zaposlenike koji su imali neujednačene dohotke odnosno one koji su radili kraće razdoblje. To je bilo nepovoljno za zaposlenike koji su imali stabilne dohotke i imali su duži radni staž. Npr., dvije osobe s istom visinom dohotka tijekom radnog vijeka mogle su primati različite mirovine. Pri tome su bili privilegirani oni koji su imali brze karijere i kraći radni vijek.

Slaba veza između doprinosa i mirovina u sebi je nosila opasnost međugeneracijskog sukoba, budući da postoji realna mogućnost da se mirovinski doprinosi shvate kao nepravedni namet generacijama zaposlenih. Švedska, doduše nešto manje nego druge zapadne zemlje, ima problem starenja stanovništva koji znači pogoršanje omjera aktivne i uzdržavane populacije (Gillion, 1991.:115). Prema jednoj prognozi 2000. godine na 100 aktivnih stanovnika bit će u Švedskoj 30 starosnih umirovljenika, a 2025. godine taj će se broj popeti na 41. Ako se u obzir uzmu i invalidski umirovljenici, odnos će biti još nepovoljniji.

U proteklim decenijama povećani broj umirovljenika na neki je način neutraliziran masovnim ulaskom žena na tržište rada. Žene su tako značajno doprinosile mirovinskim fondovima. Međutim, u budućnosti teško će se naći sličan ekvivalent u radnoj snazi, koji će kompenzirati generacijsku neravnotežu. S druge strane, sve više će ljudi primati dodatnu nacionalnu mirovinu, a uz to će rasti prosječno očekivanje života (Regeringskansliet, 1998.). Zato se, pod pretpostavkom održanja sadašnjeg sustava, nagovještava duboka financijska kriza mirovinskog sustava.

Švedski mirovinski sustav bio je opterećen problemom indeksacije mirovina. Naime, švedske se mirovine indeksiraju prema potrošačkim cijenama, a ne prema plaćama ili rastu nacionalnog dohotka. Međutim, taj način indeksacije mirovina osjetljiv je ne samo na demografske promjene nego i na porast produktivnosti rada. Tako bi prema projekcijama Vladinog instituta za službena istraživanja (SOU) visina doprinosa za mirovine pod pretpostavkom nultnog rasta realnih dohodaka 2020. godine dosegla 48,1% plaća, a uz rast od 1% dosegla bi 33,1% plaća. Nadalje, pokazalo se da indeksacija prema cijenama, i uz realni rast plaća, dovodi do toga da umirovljenici ne slijede porast standarda ostalog stanovništva. S druge strane, ako realne plaće padaju umirovljenici prolaze bolje nego drugi slojevi stanovništva.

Akutan je još jedan problem proizišao iz plafoniranja ATP-mirovina. Naime, budući da su vezane uz potrošačke cijene, mirovine nisu slijedile rast realnih plaća. To je posebno razvidno postalo 1980-ih godina, kada je sve više Švedana dobivalo plaće iznad ATP-plafona do kojeg one mogu utjecati na visinu mirovina. To je imalo za posljedicu da su mirovine sve većeg broja umirovljenika zaostajale u odnosu na plaće. U posebno nepovoljan položaj dospjeli su državni službenici (bijeli okovratnici) koji nemaju dodatne profesionalne mirovine (occupational pensions), kao što ih imaju radnici koji su zaposleni u poduzećima.

Prema tome, s vremenom se pojavilo više razloga koji su uzrokovali potrebu opsežne mirovinske reforme. Oni se mogu ukratko rekapitulirati kao demografski problemi vezani uz starenje populacije odnosno pogoršanje indeksa ovisnosti, porast ukupnih troškova mirovinskog sustava, slabu povezanost između izdvajanja za mirovine tijekom radnog vijeka i visine mirovina te nekoordiniranost pojedinih dijelova mirovinskog sustava. Mirovinski je sustav, procjenjuju švedski kritičari, postao nepravičan, nedjelotvoran i neprilagođen promjenama u gospodarstvu i društvu.

NAČIN PRIPREME MIROVINSKE REFORME

Švedska ima iskustvo temeljitih priprema mirovinskih zakona. U tom smislu poučno je podsjetiti kako su Švedani postupali krajem 19. i početkom 20. stoljeća kada su koncipirali prvi mirovinski sustav koji je stupio na snagu

1913. godine. Taj smo proces utemeljenja mirovinskog osiguranja ovako opisali: "Dakle, kroz tri desetljeća rasprava odvijao se politički proces u kojem su sudjelovale različite političke i socijalne grupe koje se pri tome nisu ukopale u suprotna stajališta, nego su se ipak uskladile i omogućile kompromisni rezultat" (Puljiz, 1997.:88-89). Vrijedi citirati jednu drugu sličnu ocjenu: "Postupno, serija istraživanja, komisija, zakonskih prijedloga, neuspjeha, ponovnih pregovora i istraživanja doveli su sudionike do konačnog sporazuma" (Heidenheimer, Hecllo, Adams, 1983.:216).

Ozbiljnost i temeljitost u pripremanju mirovinske reforme pokazala se i ovog puta. Postupak pripreme reforme ovdje ćemo opisati pored ostalog i radi univerzalne lekcije kako treba graditi velike socijalne reforme kakva je mirovinska.

Godine 1990. izabrano je parlamentarno povjerenstvo koje je dobilo zadatak prirediti izvještaj o stanju mirovinskog sustava. To povjerenstvo nije imalo mandat koncipiranja prijedloga reforme, nego identifikacije problema u mirovinskom sustavu i raspravljanja mogućih solucija za njihovo rješavanje. Povjerenstvo je nakon određenog vremena izvijestilo parlament o osnovnim slabostima postojećeg mirovinskog sustava o kojima je ranije bilo riječi (Palme, Stahlberg, 1993.).

Godine 1991. formirana je nova radna skupina za mirovinsku reformu u kojoj su bile zastupljene sve parlamentarne stranke. Prvi njen dokument bio je dostupan javnosti u kolovozu 1992. godine. To ipak nije bila posljednja riječ u debati o mirovinskoj reformi nego je dokument sadržavao prijedloge glavnih točaka budućeg reformiranog sustava. Cilj je dokumenta bio da naprosto stimulira javnu raspravu i da se tako prikupе novi prijedlozi koji će se eventualno usvojiti.

Godine 1994. dokument koji je sadržavao glavne točke budućeg reformiranog sustava starosnih mirovina dostavljen je na uvid švedskom parlamentu, a parlament je prihvatio osnovna polazišta za buduću mirovinsku reformu.

Potom je prema odluci parlamenta utemeljena Radna skupina za implementaciju mirovinske reforme. Ta je skupina sastavljena od predstavnika pet političkih stranaka koje podržavaju reformu, a njoj je pridodano sedam nezavisnih eksperata. Predsjednikom Radne

skupine imenovana je Maj Inger Klingvall, ministrica socijalne sigurnosti. Glavni zadatak Radne skupine za implementaciju mirovinske reforme bio je promovirati te nadzirati izradu prijedloga, uključujući zakonska rješenja, novog mirovinskog sustava. Rad Skupine rezultirao je prijedlogom zakona u pet ključnih područja reforme. Potom su ti zakoni stavljeni na uvid javnosti i podvrgnuti raspravi.

Konačno, usvajanje kompletnog zakona u parlamentu predviđeno je za proljeće 1998. godine. Prema tome, u trenutku pisanja ovog teksta zakon o starosnom mirovinskom osiguranju u Švedskoj već je usvojen. Mi raspoložemo s prijedlogom bitnih točaka reforme, koje će, s obzirom na dugotrajne pripreme, sigurno proći skupštinsku proceduru.

U nastavku teksta bit će riječi upravo o tom završnom prijedlogu reforme koji sadrži osnovne elemente novog mirovinskog sustava.

CILJEVI MIROVINSKE REFORME

Osnovni ciljevi švedske mirovinske reforme mogu se sažeti u pet točaka.

1. Uspostaviti adekvatne i pravične mirovine koje će proizići iz sume pojedinačno uplaćenih doprinosa tijekom zaposlenosti. Zato se ovom reformom vrši konverzija sustava utemeljenog na definiranim davanjima u sustav utemeljen na definiranim doprinosima. Doprinosi se kumuliraju na zamišljenim individualnim računima osiguranika i iz njih proizlaze mirovinska prava.

2. Ostvariti, doduše reduciranu, transparentnu solidariističku redistribuciju unutar mirovinskog sustava. To znači da potpora umirovljenicima s niskim prihodima ili pak onim bez prihoda, kao i drugi redistributivni ciljevi koji se žele postići starosnim mirovinama, moraju biti dio sveukupne socijalne politike o kojoj se odlučuje u nacionalnoj skupštini. To praktično znači da se zakonom definirana solidarnost ostvarena kroz redistribuciju financira porezima odnosno posredstvom državnog proračuna.

3. Nadalje, cilj je reforme uspostava dugoročno financijski stabilnog i autonomnog sustava koji će biti u stanju odgovoriti na probleme koji će se javljati u demografskoj sferi, ali isto tako bit će usklađen s gospodarskim rastom. Financijska stabilnost sustava neophodna je radi njegove kredibilitnosti. Uostalom, je-

dino se tako može dobiti povjerenje nužno za održanje međugeneracijskog mirovinskog sporazuma.

4. Nastoji se postići elastičnost pri realizaciji mirovinskih prava. Naime, nakon dosegnute dobi od 61 godine i obveznog radnog staža građani se prema vlastitoj želji mogu povući u mirovinu koja će se izračunati na osnovi sume uplaćenih doprinosa i prosječnog očekivanja trajanja života.

5. Konačno, cilj je reforme ostvariti fleksibilnost tako da stariji radnici mogu kombinirati rad i mirovinu. Nakon što dosegnu minimalni radni staž radnici mogu dobiti mirovinu i kombinirati je s tzv. profesionalnom mirovinom u poduzeću. Međutim, oni koji nakon toga nastave djelomično ili u potpunosti raditi i plaćaju dodatne doprinose nakon određenog vremena mogu dobiti revaloriziranu vrijednost mirovine prema uobičajenoj formuli.

Ove ciljeve mirovinske reforme moguće je ostvariti pod pretpostavkom da se oko njih postigne osnovni nacionalni konsenzus. Kako piše E. Palmer: "Reforme sustava socijalne sigurnosti su inherentno političke, i njihov rezultat nužno predstavlja kompromis različitih političkih interesa" (Palmer, 1997.:4).

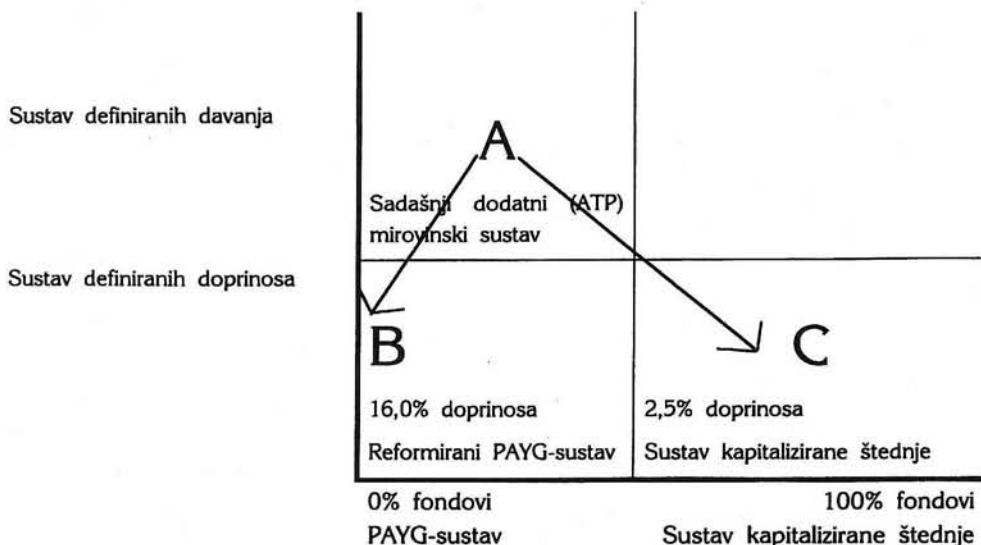
OSNOVNA OBILJEŽJA NOVOG MIROVINSKOG SUSTAVA

Ključni institut novog mirovinskog sustava jest NDC (notional-account defined-contribution) ili zamišljeni račun definiranih doprinosa. Zato se cijeli sustav skraćeno naziva NDC PAYG-sustav. To znači da svaki osiguranik unutar sustava međugeneracijske solidarnosti svoje doprinose plaća na svoj individualni mirovinski račun. Taj je račun zamišljen, fiktivan, jer stvarno nije pokriven sredstvima nego služi kao kvantifikacija zahtjeva-prava prema budućim doprinosnicima u PAYG-sustavu. Taj se račun formira od svih uplaćenih doprinosa na plaće i zarade. On je tijekom radnog staža indeksiran prema prosječnom rastu dohodaka (plaća). Zanimljivo je da se svake godine doprinosi osiguranika koji su umrli raspodjeljuju drugim osiguranicima iste dobi. Kada osiguranik dospje u mirovinsku dob, ukupna bilanca njegovog zamišljenog osobnog računa predstavlja njegovo agregatno pravo unutar mirovinskog sustava tekuće raspodjele.

Mirovinski doprinosi iznose 18,5% na plaće. Polovinu od toga plaća poslodavac, a polovinu radnik. U sumu doprinosa također spadaju doprinosi na davanja socijalnog osiguranja

Shematski prikaz 1.

Reforma ATP mirovinskog sustava u Švedskoj

(npr. za nezaposlenost i bolest) te davanja vezana uz odgoj djece i služenje vojnog roka. Od ukupnog iznosa doprinosa 16% izdvaja se na individualne račune, a 2,5% ide u fondove kapitalizirane štednje, koji se investiraju i tako oploduju. Osiguranici iz tih fondova prilikom odlaska u mirovinu otvaruju jedan, manji dio mirovine. Zamišljeni individualni račun u PAYG-sustavu, kao i ulaganje dijela mirovina u dodatnom sustavu kapitalizirane štednje, predstavljaju kontributivno definiranu mirovinsku osnovu u kojoj mirovine neposredno ovise o uplaćenim doprinosima.

Pored ova dva dijela mirovine zadržava se zajamčena mirovina koja je supstitut ranije "narodne mirovine" (Folkpension). Naime, svi oni koji nemaju pravo na mirovinu temeljem plaća i zarada, ili pak imaju mirovinu ispod minimalne razine, dobivat će zajamčenu mirovinu financiranu iz državnog proračuna. Uz ovu zajamčenu mirovinu i dalje se zadržava stambeni dodatak kao pomoć za troškove stanovanja. Zajamčene mirovine vezane su uz promjene cijena, a ne uz promjene dohotka u gospodarstvu, kako je to slučaj s mirovinama iz doprinosa. Visina zajamčene mirovine prije oporezivanja iznosi 2,13 temeljnih iznosa, a svaki bračni partner dobiva najmanje 1,9 temeljnog iznosa, također prije oporezivanja.

Za mirovine je ključan način kalkulacije sume doprinosa na individualnom računu te izračun godišnje mirovine na temelju tog računa.

Suma doprinosa na zamišljenom individualnom računu godišnje se revalorizira prema indeksu koji odražava prosječan porast (ili pak pad) dohotka u gospodarstvu. Dakle, ako realne plaće u prosjeku rastu porast će također i ukupna vrijednost doprinosa na individualnim računima. Ako pak dohoci opadaju opast će i suma doprinosa na individualnim računima. U tome je temeljna razlika ove vrste mirovina u odnosu na mirovine po osnovi kapitalizirane štednje koja ovisi o dobiti ostvarenoj na tržištu kapitala.

Prilikom umirovljenja agregatna vrijednost na zamišljenom individualnom računu osiguranika dijeli se s divizorom pa se tako određuje visina godišnje mirovine. Divizor ovisi o očeki-

vanom trajanju života u trenutku ostvarenja prava na mirovinu kao i od prosječnog rasta nacionalnog dohotka (pretpostavljena norma rasta).

Jednim primjerom ilustrirat ćemo način utvrđivanja divizora i izračun mirovine. Pod pretpostavkom da je prosječno očekivano trajanje života u 65. godini 18 godina, uz pretpostavljeni prosječni rast dohotka u gospodarstvu od 1,6% godišnje, divizor će 2000. godine iznositi 15,1. To je, naime, broj s kojim se dijeli iznos na zamišljenom individualnom računu na kojem su registrirani svi doprinosi povećani za stopu rasta dohodaka u gospodarstvu u proteklom razdoblju. Tako se dobija visina godišnje mirovine unutar sustava tekuće raspodjele. Jasno je da se ovaj divizor, važan za obračun mirovina, mijenja tijekom vremena s obzirom na očekivano trajanje života i realni rast dohodaka. Pod pretpostavkom istog rasta dohotka od 1,6% godišnje, a s obzirom na produžetak očekivanog trajanja života divizor će 2020. godine iznositi 15,7. To znači da će oni osiguranici koji će te godine ići u mirovinu, ako žele ostvariti istu razinu mirovinskih prava, morati raditi duže 6 mjeseci nego oni iz 2000. godine.

Starosna dob umirovljenja fleksibilno je postavljena. U mirovinu se može ići sa 61 godinu, a gornja starosna granica nije određena. Što se kasnije ide u mirovinu to je ona veća, jer se raspoloživa suma doprinosa raspodjeljuje na manji broj godina očekivanog trajanja života.

U nastavku ćemo, ilustracije radi, navesti primjer izračuna mirovine s obzirom na dob umirovljenja.

Pretpostavimo da osiguranik radi do 61. godine. On plaća mirovinske doprinose koji, indeksirani prema rastu dohotka, ukupno iznose 1,5 milijun švedskih kruna. U 61. godini za izračun mirovine koristit ćemo divizor 17,9, što daje mirovinu od 84.800 kruna. Ako osiguranik radi poslije 61. godine on će ostvariti veću svotu na individualnom računu, a istovremeno će se smanjiti divizor za izračun mirovine koji, kako smo naveli, ovisi o očekivanom trajanju života i rastu dohotka. Zato će mirovina biti veća.

Računica izgleda ovako:

Dob umirovljenja	Divizor	Mjesečna mirovina u švedskim krunama	Postotak od mirovine u 65. godini
61	17,9	7.100	71%
62	17,3	7.700	78%
63	16,8	8.300	84%
64	16,2	9.100	92%
65	15,7	9.900	100%
66	15,1	10.800	109%
67	14,5	11.800	119%
68	14,0	12.900	131%
69	13,4	14.200	144%
70	12,9	15.600	158%

Izvor: Regeringskansliet, *Pension Reform in Sweden (a short summary)*, 1998., str. 10-11.

Prema jednoj drugoj računici koju pokazuje E. Palmer radni staž od 40 godina (22-61) pod pretpostavkom očekivanog trajanja života u 65. godini od 14 godina (što je niže nego 18 godina koje smo ranije navodili) u 62. godini umirovljeniku donosi 46,4% iznosa plaće (replacement rate), u 65. godini 60,5%, a u 68. godini 82,2% iznosa plaće (Palmer, 1997.:6).

Ovi primjeri pokazuju kako se postiže ovsnost visine mirovina o ukupnom iznosu doprinosa na zamišljenom individualnom računu, o dobi umirovljenja odnosno očekivanom trajanju života od trenutka umirovljenja i rastu realnog nacionalnog dohotka. Švedski reformatori smatraju da su tako uspjeli ostvariti pravičnost mirovina, financijsku stabilnost i autonomiju mirovinskog sustava. To je, svakaako, veliki, za mnoge druge zemlje nedosegnuti cilj mirovinske reforme.

Zanimljiva su još neka rješenja koja donosi paket švedske mirovinske reforme. Prvo ćemo upozoriti na gornju i donju granicu plaća unutar kojih se plaćaju doprinosi i kalkiliraju mirovine. Donju granicu čini ona razina dohodka (ne samo plaće) počevši od koje su građani dužni plaćati poreze. U Švedskoj je to 1996. godine bilo 1.200 dolara godišnje. Ispod te razine ne prihvaćaju se uplate doprinosa, jer bi to jednostavno bilo neracionalno za mirovinski sustav. S druge strane gornja razina dohotka iste je godine iznosila oko 40.000 USA dolara. Iznad te granice građani su upućeni na dobrovoljne mirovinske ili slične osiguravajuće su-

stave. Važno je da se donja granica određuje prema diskrecionoj ocjeni nadležnog tijela, dok se gornja mijenja prema kretanju dohotka.

Zanimljiva su rješenja predviđena za doprinose u vrijeme nezaposlenosti, bolesti i radne nesposobnosti zbog nesreće na poslu. Naime, uz socijalna davanja kojima se pokrivaju ovi rizici predviđeni su i doprinosi iste razine kao iz dohotka za mirovinske fondove. Troškovi transfera iz različitih sustava održanja dohotka ulaze tako svojim dijelom u ukupne troškove za starosni mirovinski sustav. Prema tome, naknade za nezaposlenost i bolovanje tretiraju se kao dohodak i iz njih se plaća 18,5% za mirovine. Isto se može reći za naknade u slučaju nesreće na poslu i invalidnosti.

Mirovinska prava na temelju aktivnosti izvan tržišta, kao što je porodni dopust, briga o djeci ili pak služenje vojnog roka također se reflektiraju u individualnom računu doprinosa na temelju zamišljenog ili pak minimalnog dohotka. U ovim slučajevima doprinosi se plaćaju iz državnog proračuna. Također se otvara pitanje razdoblja visokog obrazovanja, kao pripreme za zapošljavanje. Po svemu sudeći i razdoblje visokog obrazovanja bit će uračunato u mirovinski staž, a doprinosi za to razdoblje također će se plaćati iz proračuna.

Novi sustav uvest će se postupno tijekom relativno dugog razdoblja. Tako će osiguranici rođeni 1937. godine i ranije dobivati mirovinu po starim propisima. Međutim, osiguranici rođeni 1938. godine već će dobivati 4/20 mirovi-

ne po novim propisima, a za svako sljedeće godište za jednu dvadesetinu povećavat će se udio mirovine po novim propisima tako da će osiguranici rođeni 1954. godine cijelu mirovinu dobivati prema pravilima novog sustava.

UPRAVLJANJE KAPITALIZIRANOM MIROVINSKOM ŠTEDNJOM

Kod uvođenja drugog stupa tzv. kapitalizirane štednje veoma je važno uspostaviti pouzdan i efikasan način upravljanja novim fondovima koji će se investirati i iz kojih će se isplaćivati mirovine.

Za upravljanje fondom kapitalizirane štednje u Švedskoj će se formirati Javna mirovinska agencija. Ona će biti jedina odgovorna za mirovinsko osiguranje u ovom stupu.

Javna mirovinska agencija koristit će se uslugama nekoliko javnih institucija. U prvom redu Nacionalnim poreznim uredom za prikupljanje doprinosa, zatim Nacionalnim uredom za dugove koji investira sredstva u intervalu između prikupljanja doprinosa i uspostave individualnih prava. Nadalje, koriste se usluge Nacionalnog vijeća socijalnog osiguranja koji obračunava individualna mirovinska prava, vodi individualne račune, obračunava i distribuira informacije o stanju individualnih računa. Nacionalno vijeće socijalnog osiguranja također koordinira cjelokupni sustav informiranja svih korisnika javnih mirovina.

Javna mirovinska agencija kupuje udjele u fondovima na tržištu kapitala u korist individualnih korisnika. Agencija je također odgovorna za dnevne poslove vezane uz usluge korisnika koji žele mijenjati fondove.

Nadalje Financijska nadzorna agencija licencira i nadzire financijske fondove na tržištu kapitala. Ona također nadzire poslovanje Javne mirovinske agencije. Aktivnosti Javne mirovinske agencije također nadzire Nacionalno vijeće socijalnog osiguranja.

* * *

U cjelini gledano, Švedska je, po posljedici, izvela dalekosežnu mirovinsku reformu. Čini nam se da su najradikalnije promjene ostvarene unutar samog PAYG-sustava, jer je transformacija iz sustava definiranih s doprinosima slabo povezanih davanja u sustav definiranih doprinosa i zamišljenih individualnih računa iz kojih proizlaze mirovinska prava, zaista veliki zaokret u samoj filozofiji švedske socijalne države, koji dovodi u pitanje njene temelje. Sama kapitalizacija mirovina ipak je, zasad, marginalna u samom sustavu jer obuhvaća desetak posto doprinosa. Treba, međutim, imati u vidu da Švedani svoju reformu izvode u situaciji kada raspolažu sa značajnim rezervama u mirovinskim fondovima koji im omogućavaju financijsku stabilnost sustava i dovoljno prostora za implementiranje novih rješenja koja su na tragu "individualizacije" socijalne sigurnosti.

LITERATURA

Baldwin, P. (1990.) *The Politics of Social Solidarity*, Cambridge University Press, Cambridge

Esping-Andersen, G. (1990.) *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Princeton

Gillion, C. (1991.) Ageing populations: spreading the costs, *Journal of European Social Policy*, Vol 1, N° 2

Heidenheimer, A. J., Hecl, H., Adams C. T. (1983.) *Comparative Public Policy*, St. Martins Press, New York

Olson, S. (1990.) *Social Policy and Welfare State in Sweden*, Lund, Arkiv

Puljiz, V. (1997.) *Socijalne reforme Zapada*, RSP, Zagreb

Palmer, E. (1997.) *The Swedish Pension Reform Model - Framework and Issues*, (šapirografirano)

Palme, J., Stahlberg, A. Ch. (1993.) A view from Scandinavia: Reforms in Sweden, *Journal of European Social Policy*, Vol. 3, N° 4

Regeringskansliet (1998.) *Pension Reform in Sweden* (A short summary), Stockholm, (šapirografirano)

Stahlberg, A. Ch. (1997.) Sweden: on the way from standard to basic security, in *Social Insurance in Europe* (ed. J. Clasen), The Polity Press University of Bristol, Bristol